

Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru İstatistiklerinin Değerlendirilmesi

Dr. Abdullah TEKBAŞ
Anayasa Mahkemesi Raportörü

“Verilerinize hâkim olamazsanız yönetemezsiniz”

GİRİŞ

2012 yılında Anayasa Mahkemesine (AYM) bireysel başvuru yolunun açılmasından günümüze kadar çok sayıda bireysel başvuru yapılmış ve bunların önemli bir kısmı karara bağlanmıştır. Çalışmanın amacı; bireysel başvuruya ilişkin gerçekleştirmeler üzerinden tablo ve grafikler yardımıyla istatistiki değerlendirmeler yapmaktır. Çalışmada 23/9/2012 tarihi ile 31/3/2018 (2018 yılı 1. çeyrek dönemi) tarihi arasındaki döneme ilişkin veriler üzerinden analizler yapılacaktır.

İstatistik veri kaynakları olarak UYAP Anayasa Mahkemesi Modülü Genel İstatistik Ekranı ve haricen tutulan Karar Bilgileri Tablosundan yararlanılmıştır. Çalışma kapsamında istatistikler; Anayasa Mahkemesinin İş yükü ve Performansı ile Karar Türlerine Göre Bireysel Başvuru Sayıları olmak üzere iki ana gruba toplanarak değerlendirilecektir.

15/7/2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişimi sonrası ilan edilen olağanüstühal(OHAL)kapsamında çıkarılan kanun hükmünde kararnamele yapılan işlemler dolayısıyla 2016 ve 2017 yıllarında çok fazla sayıda bireysel başvuru yapılmış olup bunların önemli bir kısmı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu'nun (OHAL Komisyonu) faaliyete başlamasıyla “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” gerekçesiyle kabul edilemez bulunarak sonuçlandırılmıştır. Rutin işleyiş ve rutin veriler bakımından önemli bir sapmaya neden olan OHAL kapsamındaki başvurulara ilişkin verilere ayrıca yer verilecek; diğer veriler gerektikçe OHAL kapsamındaki başvurulara ilişkin veriler hariç tutularak da değerlendirilecektir.

Bunun yanı sıra hakkında en fazla ihlal kararı verilen “makul sürede yargılanma hakkı” ile ilgili veriler olmaksızın bazı tablolar oluşturularak değerlendirilmeler yapılacaktır.

I. ANAYASA MAHKEMESİNİN İŞYÜKÜ VE PERFORMANSI

AYM'nin iş yükü ve performansına ilişkin OHAL kapsamındaki başvurular dâhil temel sayılar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Yıllara ve Birimlere Göre Karara Bağlanmış - Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.104	89.631	6.694	143.711	79%
Bölümler	4	188	985	1.346	1.809	1.526	256	6.114	4%
Komisyonlar	0	4.736	9.941	14.082	14.295	88.105	6.438	137.597	96%
<i>Yüzde (1/3)</i>	0%	50%	53%	76%	20%	221%	76%	79%	
Derdest Başvuru (2)*	0	11	555	3.960	7.770	17.672	8.653	38.621 (4)	21%
Bölümler	0	11	555	3.921	4.094	4.505	220	13.306	34%
Komisyonlar	0	0	0	39	3.676	13.167	8.433	25.315	66%
<i>Yüzde (2/4)</i>		0%	1%	10%	20%	46%	22%		
Başvuru (3)	1.342	9.897	20.578	20.376	80.756	40.530	8.853	182.332 (5)	
<i>Yüzde (3/5)</i>	1%	5%	11%	11%	44%	22%	5%		

* 31/3/2018 tarihi itibarıyla her bir yıldan derdest başvuru sayıları

AYM'ye yapılan bireysel başvuru sayıları yıllara göre, bunlardan karara bağlananlar ise yıllara ve birimlere göre Tablo 1'de gösterilmiştir. Ayrıca tabloda yıllara göre Mahkeme performansını göstermek üzere karara bağlanmış başvuruların aynı yıldaki toplam başvuru sayısına oranı, istatistik tarihinde derdest dosyaların yıllara göre dağılım oranları ve toplam başvuruların yıllara göre dağılım oranlarına yer verilmiştir.

Tablo üzerinden işaretlenen alanlar ve bu alanlardaki verilere göre oluşturulmuş grafikler üzerinden Mahkemenin iş yükü ve performansı değerlendirilecektir.

AYM bireysel başvuru iş yükü ve performansı OHAL kapsamındaki başvurular dâhil ve hariç olmak üzere ayrı ayrı ele alınacaktır.

A. OHAL Kapsamındaki Başvurular Dâhil İş Yükü ve Performans Değerlendirmesi

Bu kısımda OHAL kapsamındaki işlemler dolayısıyla yapılan başvurulara ilişkin sayılar ayrı tutulmaksızın toplam gerçekleştirmeler üzerinden değerlendirmeler yapılacaktır.

Tablo 1: Yıllara ve Birimlere Göre Karara Bağlanmış - Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.104	89.631	6.694	143.711	79%	
Bölümler	4	188	985	1.346	1.809	1.526	256	6.114	4%	
Komisyonlar	0	4.736	9.941	14.082	14.295	88.105	6.438	137.597	96%	
Yüzde (1/3)	0%	50%	53%	76%	20%	221%	76%	79%		Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)*	0	11	555	3.960	7.770	17.672	8.653	38.621 (4)	21%	
Bölümler	0	11	555	3.921	4.094	4.505	220	13.306	34%	
Komisyonlar	0	0	0	39	3.676	13.167	8.433	25.315	66%	
Yüzde (2/4)		0%	1%	10%	20%	46%	22%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)	1.342	9.897	20.578	20.376	80.756	40.530	8.853	182.332 (5)		
Yüzde (3/5)	1%	5%	11%	11%	44%	22%	5%			

* 31/3/2018 tarihi itibarıyla her bir yıldan derdest başvuru sayıları

Tabloda işaretli alanlarda toplam başvuru sayısı, karara bağlanmış başvuru sayıları ve derdest başvuru sayıları ve bunlara ilişkin oranlar gösterilmiştir. 31/3/2018 tarihi itibarıyla AYM'ye yapılan bireysel başvuru toplamı 182.332 olup bunlardan 143.711'i (% 79) karara bağlanmış, 38.621'i (% 21) derdesttir. Yaklaşık 5,5 yıl içinde aşırı miktarda bir iş yükü ile karşı karşıya kalan Mahkemenin bu başvuruların % 79'unu karara bağlamış olması etkin bir iş yönetimi olduğunu göstermektedir.

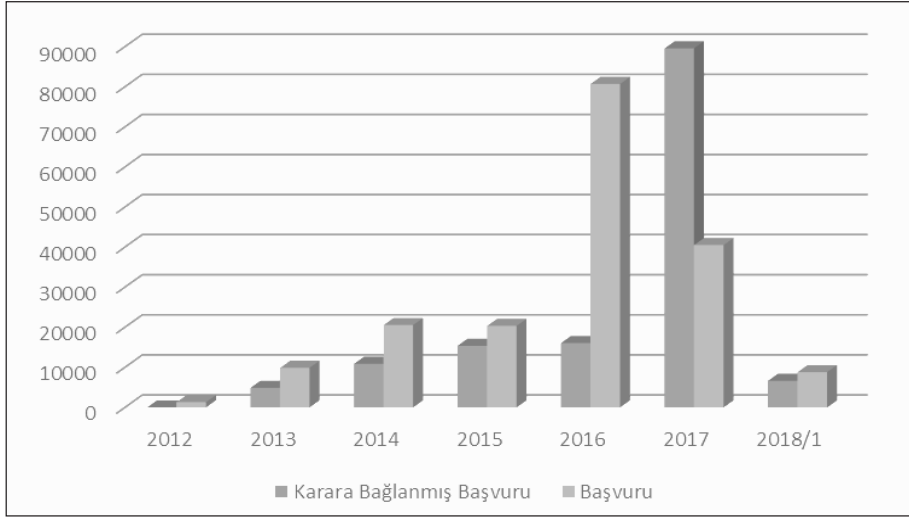
Yıllara göre toplam başvuru ve karara bağlanmış başvuru sayıları Tablo 1 üzerinde işaretlenerek aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1: Yıllara ve Birimlere Göre Karara Bağlanmış - Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.104	89.631	6.694	143.711	79%	
Bölümler	4	188	985	1.346	1.809	1.526	256	6.114	4%	
Komisyonlar	0	4.736	9.941	14.082	14.295	88.105	6.438	137.597	96%	
Yüzde (1/3)	0%	50%	53%	76%	20%	221%	76%	79%		Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)*	0	11	555	3.960	7.770	17.672	8.653	38.621 (4)	21%	
Bölümler	0	11	555	3.921	4.094	4.505	220	13.306	34%	
Komisyonlar	0	0	0	39	3.676	13.167	8.433	25.315	66%	
Yüzde (2/4)		0%	1%	10%	20%	46%	22%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)	1.342	9.897	20.578	20.376	80.756	40.530	8.853	182.332 (5)		
Yüzde (3/5)	1%	5%	11%	11%	44%	22%	5%			

* 31/3/2018 tarihi itibarıyla her bir yıldan derdest başvuru sayıları

Grafik 1.1: Yıllara Göre Karara Bağlanmış Başvuru – Toplam Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındaki Dâhil)

Tablo 1’de verilen sayılardan çerçeveye içinde gösterilmiş ve grafiğe yansıtılmış toplam başvuru ve karara bağlanmış başvuru sayıları incelendiğinde; toplam başvuru sayılarının 2014 yılına kadar artarak seyrettiği 2015 yılında ise bir miktar azaldığı görülmektedir. OHAL kapsamındaki işlemlerin ağırlıklı olarak 2016 yılında yapılması dolayısıyla başvurularda önemli ölçüde artış gerçekleşmiş, bu yıldan itibaren başvuru sayıları azalma eğilimine girmiştir. 2018 yılının ilk çeyreğinde başvuru sayısı 8.853 olarak gerçekleşmiş olup böyle seyretmesi durumunda yılsonu başvuru sayısının 2017 yılındaki gerçekleşmenin altında kalacağı söylenebilecektir.

Karara bağlanan başvuru sayıları incelendiğinde ise sürekli bir artış eğilimi görülmektedir. Bu kapsamda özellikle 2017 yılı gerçekleşmesi (89.631) dikkat çekicidir. 2017 yılında OHAL Komisyonu’nun faaliyete başlaması ve önceki tarihlerdeki işlemlerin de Komisyonun yetkisine dâhil edilmesi nedeniyle AYM’ce OHAL kapsamında yapılan başvuruların önemli bir kısmı başvuru yollarının tüketilmemesi gerekçesiyle kabul edilemez bulunarak liste usulüyle sonuçlandırılmıştır. Bu sayede diğer yıllardan farklı olarak 2017 yılında karara bağlanan başvuru sayısı o yıl yapılan başvuru sayısının üzerine çıkmıştır.

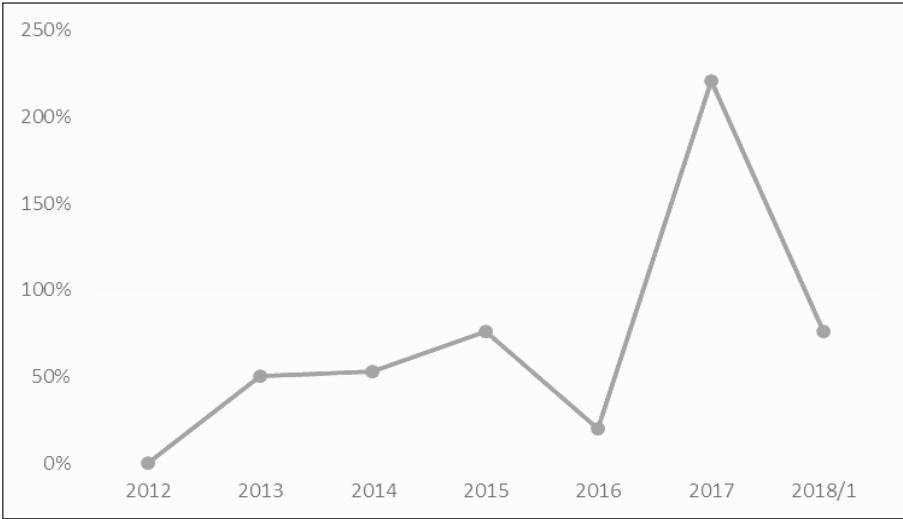
Mahkeme performansına ilişkin veriler Tablo 1 üzerinde işaretlenerek aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1: Yıllara ve Birimlere Göre Karara Bağlanmış - Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4 924	10 926	15 428	16 104	89 631	6 694	143 711	79%	
Bölmeler	4	188	985	1 346	1 809	1 526	256	6 114	4%	
Komisyonlar	0	4 736	9 941	14 082	14 295	88 105	6 438	137 597	96%	
Yüzde (1/3)	0%	50%	53%	76%	20%	221%	76%	79%		Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)*	0	11	555	3 960	7 770	17 672	8 653	38 621 (4)	21%	
Bölmeler	0	11	555	3 921	4 094	4 505	220	13 306	34%	
Komisyonlar	0	0	0	39	3 676	13 167	8 433	25 315	66%	
Yüzde (2/4)		0%	1%	10%	20%	46%	22%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)	1 342	9 897	20 578	20 376	80 756	40 530	8 853	182 332 (5)		
Yüzde (3/5)	1%	5%	11%	11%	44%	22%	5%			

* 31/3/2018 tarihi itibarıyla her bir yıldan derdest başvuru sayıları

Grafik 1.2: Yıllara Göre Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı) (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

Karara bağlanan başvuruların toplam başvurulara oranını gösteren tablo kısmı ve grafik incelendiğinde; performansın 2015 yılına kadar artarak seyrettiği, 2016 yılında OHAL kapsamındaki önemli sayıda başvuru nedeniyle düştüğü görülmektedir. 2018 yılının ilk çeyreğinde performans 2015 yılındaki oranda gerçekleşmiştir (% 76). Diğer yıllarda karara bağlanmış başvuru sayısının toplam başvuru sayısının altında kaldığı dolayısıyla performans oranının % 100'ün altında olduğu buna karşılık 2017 yılındaki yüksek miktardaki karara bağlanma sayısı dolayısıyla oranın % 221 olarak

gerçekleştiği görülmektedir. 2016 ve 2017 yıllarındaki önemli ölçüde dalgalanmalar, 2016 yılında OHAL kapsamında yoğun başvuru yapılması ve bunların önemli bir kısmının 2017 yılında karara bağlanmasından kaynaklanmaktadır. Performans açısından Mahkeme ortalaması % 79 olarak gerçekleşmiş olup bu oran kısa sürede önemli sayıda başvuru ile karşılaşan Mahkeme açısından yüksek bir başarı olarak değerlendirilebilir. 2018 yılı ilk çeyrek gerçekleşmesi (% 76), performansın 2016 yılı öncesinde kaldığı yerden artarak devam edeceği ve kısa vadede geleni karşılama oranının % 100'lere ulaşacağı konusunda ümit vermektedir.

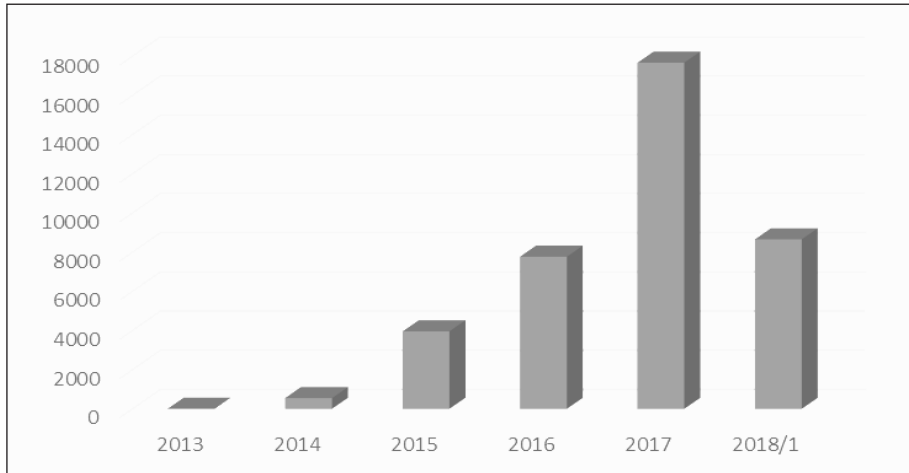
Derdest dosyalara ilişkin veriler Tablo 1 üzerinde işaretlenerek aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1: Yıllara ve Birimlere Göre Karara Bağlanmış - Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.104	89.631	6.694	143.711	79%	
Bölmeler	4	188	985	1.346	1.809	1.526	256	6.114	4%	
Komisyonlar	0	4.736	9.941	14.082	14.295	88.105	6.438	137.597	96%	
Yüzde (1/3)	0%	50%	53%	76%	20%	221%	76%	79%		Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)*	0	11	555	3.960	7.770	17.672	8.653	38.621 (4)	21%	
Bölmeler	0	11	555	3.921	4.094	4.505	220	13.306	34%	
Komisyonlar	0	0	0	39	3.676	13.167	8.433	25.315	66%	
Yüzde (2/4)		0%	1%	10%	20%	46%	22%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)	1.342	9.897	20.578	20.376	80.756	40.530	8.853	182.332 (5)		
Yüzde (3/5)	1%	5%	11%	11%	44%	22%	5%			

* 31/3/2018 tarihi itibarıyla her bir yıldan derdest başvuru sayıları

Grafik 1.3: Yıllara Göre Derdest Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

İstatistik dönemi sonu (31/3/2018) itibarıyla mevcut derdest dosyaların yıllara dağılımı Tablo 1'in ilgili kısmında gösterilmiştir. Derdest dosya sayısı 38.621 olup bunların toplam başvuru sayısına oranı % 21'dir. Derdest dosyaların önemli bir kısmının (% 68) 2017 ve 2018 yıllarına ait olduğu görülmektedir.

Derdest dosya sayısının yıllara dağılımı "karar verme süresinde etkinlik" bakımından önem arz etmektedir. 2018 yılında karara bağlanan başvuruların toplamı (6.694) 2016 yılı öncesinden kalan derdest dosyalar toplamından (4.526) yaklaşık 1,5 kat fazladır. Bu durum, Mahkemenin iki yıldan kısa sürede başvuruları karara bağlama potansiyeli olduğunu göstermektedir. 2016 öncesi yıllara ilişkin dosyaların neredeyse tamamının Bölümler önünde derdest bulunması (Komisyonlar önünde sadece 39 dosya bulunmaktadır) ve bu birikimin ilk yıllarda içtihadın gelişmemiş olmasından kaynaklanması hususları, iki yıl altı karar verme sürelerinin bu dosyalar bakımından uzamasına neden olmuştur. Bölümler önündeki bu birikimin eritilmesi durumunda bütün dosyalar bakımından karar verme süresinin iki yılın altına düşmesi beklenmektedir. Nitekim tablodan da görülebileceği gibi derdest dosyaların % 88'i 2016 ve sonrası yıllara ilişkin bulunmaktadır.

B. OHAL Kapsamındaki Başvurulara İlişkin İş Yükü ve Performans Değerlendirmesi

OHAL kapsamındaki işlemler ile ilgili başvurular nedeniyle AYM 2016 ve 2017 yıllarında önemli bir iş yükü artışıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu başvurulara ilişkin veriler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Yıllara Göre Karara Bağlanmış – Derdest - Toplam OHAL Kapsamındaki Bireysel Başvuru Sayıları

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)					5	72.455	2.267	74.727	89%	
Yüzde (1/3)					0%	338%	351%			Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)					2.461	5.649	1.126	9.236 (4)	11%	
Yüzde (2/4)					27%	61%	12%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)					61.874	21.443	646	83.963 (5)		
Yüzde (3/5)					74%	26%	1%			

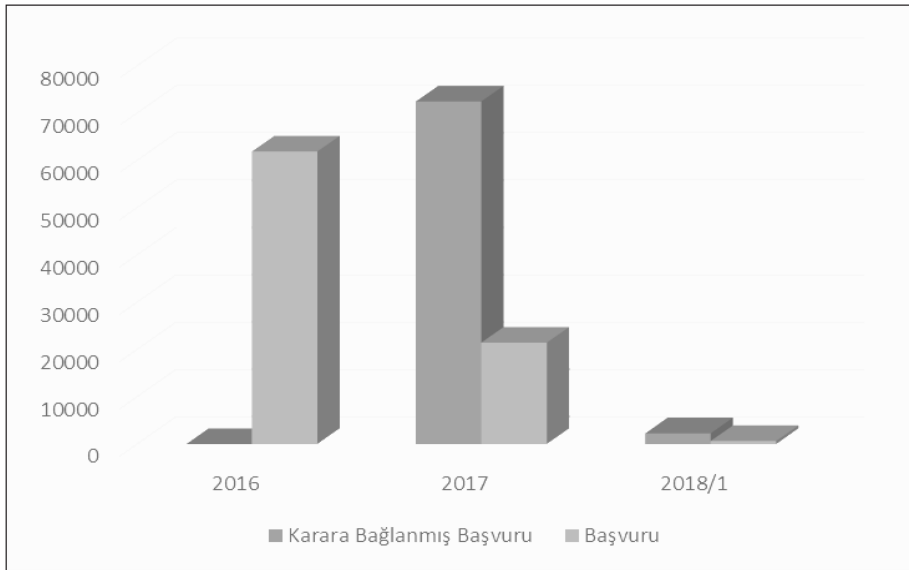
Tablo 2 incelendiğinde; OHAL kapsamında toplam 83.963 başvuru yapıldığı ve bu başvuruların önemli bir kısmının (61.874, % 74) 2016 yılında

yapıldığı görülmektedir. Bu başvuruların 74.277'si (% 89) karara bağlanmış olup 9.236'sı (% 11) istatistik tarihi itibarıyla derdest bulunmaktadır.

Tablo 2: Yıllara Göre Karara Bağlanmış – Derdest - Toplam OHAL Kapsamındaki Bireysel Başvuru Sayıları

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)					5	72.455	2.267	74.727	89%	
Yüzde (1/3)					0%	338%	351%			Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)					2.461	5.649	1.126	9.236 (4)	11%	
Yüzde (2/4)					27%	61%	12%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)					61.874	21.443	646	83.963 (5)		
Yüzde (3/5)					74%	26%	1%			

Grafik 2: Yıllara Göre Karara Bağlanmış Başvuru - Toplam Başvuru (OHAL Kapsamında)

Yıllara göre başvuru sayıları ve karara bağlanan başvuru sayıları incelendiğinde; en fazla başvuru 2016 yılında yapılmış olmakla birlikte (61.874) bu yıl sadece 5 başvurunun karara bağlandığı, 2017 yılında 21.443 başvuru yapılmışken 72.455 başvurunun karara bağlandığı, 2018 yılında ise 646 başvuru yapılmışken 2.267 başvurunun karara bağlandığı görülmektedir. 2017 yılında liste usulüyle önemli ölçüde başvurunun karara bağlanması dolayısıyla Mahkemenin önünde OHAL kapsamında nispeten az sayıda (9.236) derdest başvuru kaldığı görülmektedir.

C. OHAL Kapsamındaki Başvurular Hariç İş Yükü ve Performans Değerlendirmesi

OHAL ilanından sonra çıkartılan KHK'larla yapılan işlemler dolayısıyla (kamu görevinden ihraç vb.) çok fazla sayıda bireysel başvuru yapılmış olup bunlar olağan istatistiklerde önemli sapmalara sebep olmuştur. Olağanüstü koşullarla ilgili olan ve istatistiki değerlendirmeler bakımından önemli sapmalara neden olan OHAL kapsamındaki başvurular hariç tutulduğunda AYM'nin bireysel başvuruya ilişkin iş yükü ve performansına ilişkin daha sağlıklı değerlendirmeler yapılabilecek ve öngörülerde bulunulabilecektir. Tablo 3'de OHAL kapsamındaki başvurular hariç bireysel başvuruya ilişkin genel sayılara yer verilmiştir.

Tablo 3: Yıllara Göre Karara Bağlanmış – Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam (4)	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.099	17.176	4.427	68.984	70%	
Yüzde (1/3)	0%	50%	53%	76%	85%	90%	54%	70%		Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)	0	11	555	3.960	5.309	12.023	7.527	29.385 (4)	30%	
Yüzde (2/4)		0%	2%	13%	18%	41%	26%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)	1.342	9.897	20.578	20.376	18.882	19.087	8.207	98.369 (5)		
Yüzde (3/5)	1%	10%	21%	21%	19%	19%	8%			

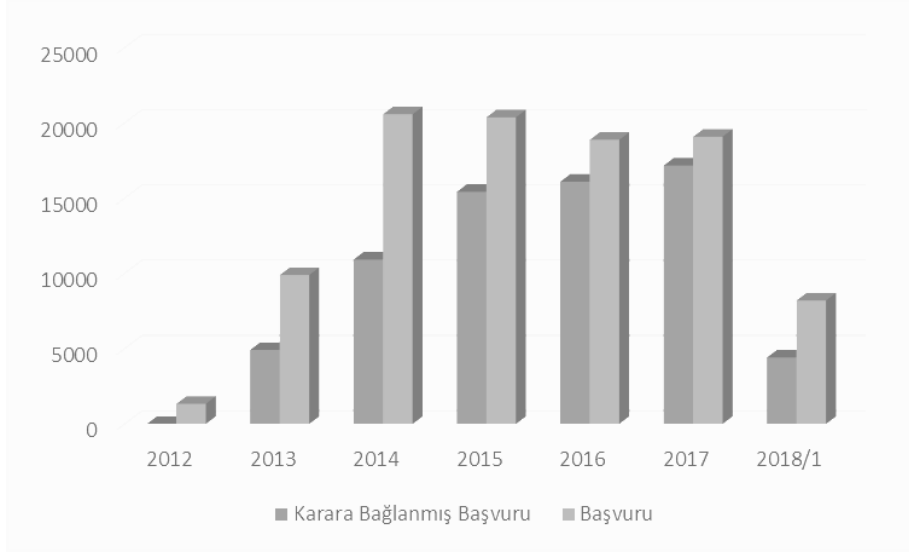
İstatistik dönemi itibarıyla OHAL kapsamındaki başvurular hariç toplam başvuru sayısı 98.369 olup bunların 68.984'ü (% 70) karara bağlanmış, 29.385'i (% 30) ise derdesttir.

OHAL kapsamındaki işlemler dolayısıyla yapılan başvurular hariç toplam başvurular ve karara bağlanan başvurulara ilişkin veriler Tablo 3 üzerinde işaretlenerek aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3: Yıllara Göre Karara Bağlanmış – Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam (4)	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.099	17.176	4.427	68.984	70%	
Yüzde (1/3)	0%	50%	53%	76%	85%	90%	54%	70%		Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)	0	11	555	3.960	5.309	12.023	7.527	29.385 (4)	30%	
Yüzde (2/4)		0%	2%	13%	18%	41%	26%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)	1.342	9.897	20.578	20.376	18.882	19.087	8.207	98.369 (5)		
Yüzde (3/5)	1%	10%	21%	21%	19%	19%	8%			

Grafik 3.1: Yıllara Göre Karara Bağlanmış Başvuru - Toplam Başvuru (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

Başvuru ve karara bağlanan başvuru sayılarının yıllara göre gelişimi incelendiğinde, başvuru sayılarının 2014 yılına kadar artış gösterdiği, bu yıldan itibaren azalış eğilimine girdiği, 2017 yılında ise bir önceki yıla göre bir miktar arttığı görülmektedir. 2018 yılının ilk çeyreğinde başvuru sayısı 8.207 olarak gerçekleşmiş olup takip eden çeyreklerde de bu şekilde seyretmesi durumunda toplam başvuru sayısının önceki yıllara göre önemli ölçüde yüksek çıkacağı beklenmektedir.

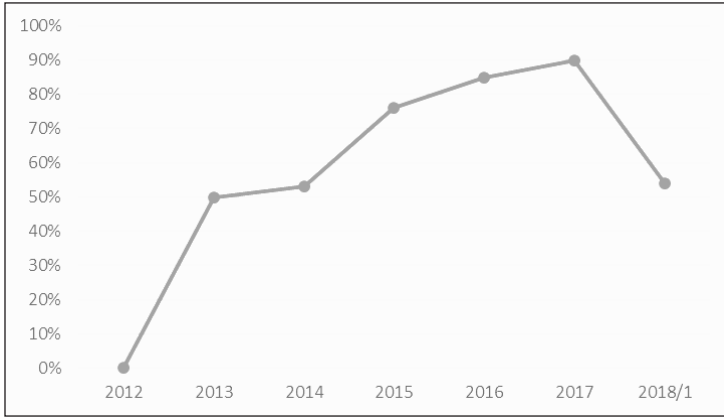
Toplam başvuru sayılarındaki dalgalı seyre karşın karara bağlanan başvuru sayılarında istikrarlı bir artış gözlenmektedir. 2018 yılı ilk çeyrek dönemi gerçekleşmesi (4.427) bu artışın bu yılda da devam edeceği yönünde beklenti oluşturmaktadır. Ancak bu artışın başvuru sayısındaki önemli miktardaki artışı karşılayabilmesi için performans artışını sağlayacak tedbirlere ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

OHAL kapsamındaki işlemler dolayısıyla yapılan başvurular hariç Mahkeme performansına ilişkin veriler Tablo 3 üzerinde işaretlenerek aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3: Yıllara Göre Karara Bağlanmış – Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam (4)	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.099	17.176	4.427	68.984	70%	
Yüzde (1/3)	0%	50%	53%	76%	85%	90%	54%	70%		Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)	0	11	555	3.960	5.309	12.023	7.527	29.385 (4)	30%	
Yüzde (2/4)		0%	2%	13%	18%	41%	26%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)	1.342	9.897	20.578	20.376	18.882	19.087	8.207	98.369 (5)		
Yüzde (3/5)	1%	10%	21%	21%	19%	19%	8%			

Grafik 3.2: Yıllara Göre Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı) (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

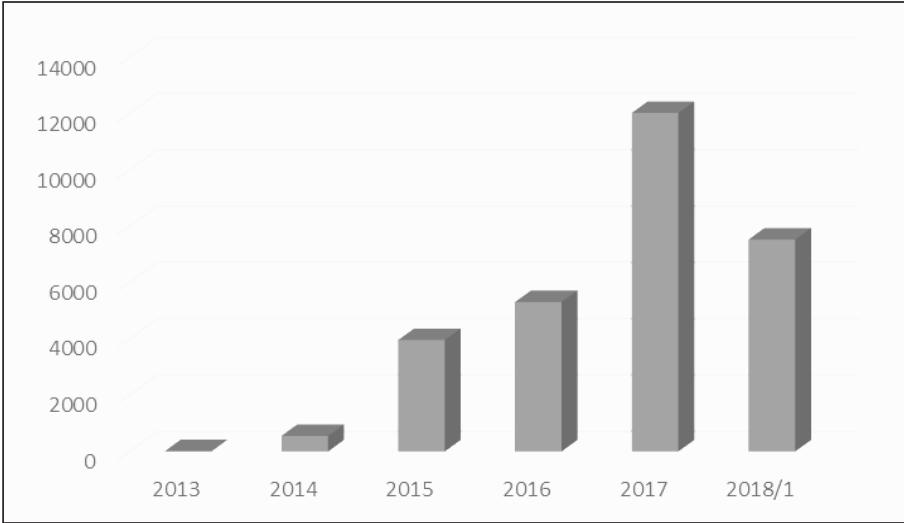
İstatistik döneminde OHAL kapsamındaki başvurular hariç Mahkeme performansı (yıl içinde gelen başvuruyu karşılama oranı) incelendiğinde sürekli bir artış seyri izlendiği ve artışın 2017 yılında % 90'a ulaştığı görülmektedir. 2017 yılında OHAL kapsamında yapılan başvurulardan 72.455'i karara bağlanmış olup bunlar ile ilgili işlemler nedeniyle harcanan zaman ve emeğin de dikkate alınması durumunda (OHAL kapsamında başvurular olmasaydı) 2017 yılında performans oranınının % 100'ün üzerinde gerçekleşebileceği söylenebilecektir. Bu durum Mahkeme açısından iş yükünün sürdürülebilirliği bakımından ümit vericidir.

OHAL kapsamındaki işlemler dolayısıyla yapılan başvurular hariç derdest başvurulara ilişkin veriler Tablo 3 üzerinde işaretlenerek aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3: Yıllara Göre Karara Bağlanmış – Derdest - Toplam Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam (4)	Yüzde	
Karara Bağlanmış Başvuru (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.099	17.176	4.427	68.984	70%	
Yüzde (1/3)	0%	50%	53%	76%	85%	90%	54%	70%		Mahkeme Performansı (Geleni Karşılama Oranı)
Derdest Başvuru (2)	0	11	555	3.960	5.309	12.023	7.527	29.385 (4)	30%	
Yüzde (2/4)		0%	2%	13%	18%	41%	26%			Karar Verme Süresinde Etkinlik
Başvuru (3)	1.342	9.897	20.578	20.376	18.882	19.087	8.207	98.369 (5)		
Yüzde (3/5)	1%	10%	21%	21%	19%	19%	8%			

Grafik 3.3: Yıllara Göre Derdest Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

OHAL kapsamındaki başvurular hariç istatistik dönemi sonu itibarıyla derdest dosyaların yıllara dağılımı incelendiğinde; derdest dosyaların % 67'sinin 2017 ve 2018 yıllarına ait olduğu, 2016 öncesi derdest dosya sayısı ile 2018 yılının ilk çeyrek döneminde karara bağlanan dosya sayısının birbirine yakın olduğu ve bu görüntü bağlamında Mahkemenin başvuruları 2 yıl içinde karara bağlama performansına sahip olduğu söylenebilecektir. Yine bu husustaki değerlendirmede de OHAL dosyalarının karara bağlanması işlemleri ile ilgili zaman ve emek kaybının dikkate alınması gerekecektir.

II. KARAR TÜRLERİNE GÖRE BİREYSEL BAŞVURU SAYILARI

Karar türlerine göre bireysel başvuru sayılarının değerlendirilmesinde beş temel karar türü dikkate alınacaktır (idari ret, birleştirme, kabul

edilemezlik vd., ihlal olmadığı, ihlal). Bu kısımda da OHAL kapsamındaki başvurular dâhil ve hariç hesaplamalar ve bunun yanı sıra makul sürede yargılanma hakkına ilişkin sayılar dâhil ve hariç hesaplamalar üzerinden değerlendirmeler yapılacaktır.

A. OHAL Kapsamındaki Başvurular Dâhil Karar Türlerine Göre Bireysel Başvurular

AYM bireysel başvurular üzerine farklı türden kararlar verebilmektedir. Bu kararlar ilk inceleme aşamasına ilişkin (yargısal olmayan) idari ret kararı, kabul edilebilirlik incelemesine ilişkin kabul edilemezlik kararları ve esas incelemesine ilişkin ihlal veya ihlal olmadığı kararları şeklinde sıralanabilir. Bunların yanı sıra, son iki aşamaya ilişkin düşme, birleştirme, başvurunun reddi gibi kararlar da verilebilmektedir. Birleştirme kararı dışındaki karar türleri değerlendirmelerde “kabul edilemezlik vd.” kategorisi içinde ele alınmıştır.

Bu kısımda da değerlendirmeler OHAL kapsamındaki başvurular dâhil ve hariç olacak şekilde yapılmıştır. Tablo 4’de OHAL kapsamındaki başvurular dâhil karar türlerine ve yıllara göre bireysel başvuru kararlarının dağılımı gösterilmiştir.

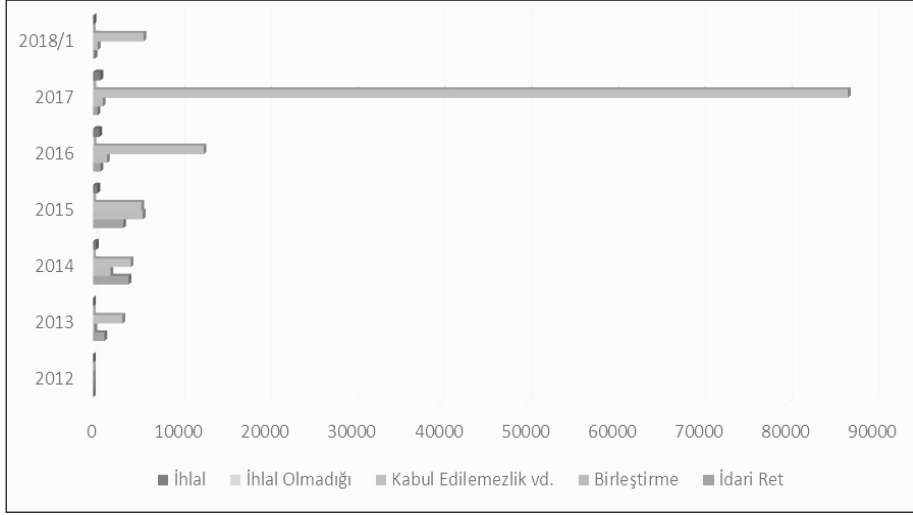
Tablo 4: Karar Türlerine ve Yıllara Göre Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

Kararın Niteliği	Kararın Türü	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam (3)	Yüzde (3/2)
Yargısal Olmayan	İdari Ret	0	1.341	4.112	3.513	882	540	185	10.573	7,4%
Yargısal	Birleştirme	0	156	2.034	5.746	1.629	1.149	566	11.280	7,8%
	Kabul Edilemezlik vd.	4	3.400	4.373	5.591	12.753	86.993	5.841	118.955	82,8%
	İhlal Olmadığı	0	2	43	54	97	69	9	274	0,2%
	İhlal*	0	25	364	524	743	880	93	2.629	1,8%
	Toplam (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.104	89.631	6.694	143.711 (2)	
	Yüzde (1/2)	0,0%	3,4%	7,6%	10,7%	11,2%	62,4%	4,7%		
	Toplam Başvuru	1.342	9.897	20.578	20.376	80.756	40.530	8.853		

* İhlal kararlarının 1.689 adedi sadece makul sürede yargılanma hakkına ilişkindir.

Tablo 4 incelendiğinde; istatistik döneminde toplam 143.711 başvurunun karara bağlandığı, en fazla kararın (118.955, % 82,8) kabul edilemezlik vd. kategorisinden verildiği ve bunu birleştirme (11.280, % 7,8) sonrasında da idari ret (10.573, % 7,4) kararlarının takip ettiği görülmektedir. Karar türlerinin yıllara göre dağılımı Grafik 4’de gösterilmiştir.

Grafik 4: Yıllara ve Karar Türlerine Göre Bireysel Başvuru Kararları (OHAL Kapsamındakiler Dâhil)

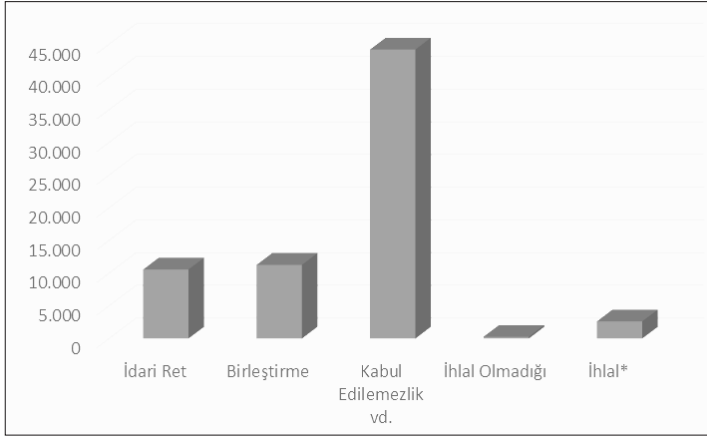
B. OHAL Kapsamındaki Başvurular Hariç Karar Türlerine Göre Bireysel Başvurular

İstatistik dönemine ilişkin OHAL kapsamındaki başvurular hariç karar türleri ve yıllara göre bireysel başvuru sayıları Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5: Karar Türlerine ve Yıllara Göre Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

Kararın Niteliği	Kararın Türü	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam (3)	Yüzde (3/2)
Yargısal Olmayan	İdari Ret	0	1.341	4.112	3.513	882	540	185	10.573	15,3%
	Birleştirme	0	156	2.034	5.746	1.629	1.149	566	11.280	16,4%
Yargısal	Kabul Edilemezlik vd.	4	3.400	4.373	5.591	12.748	14.538	3.574	44.228	64,1%
	İhlal Olmadığı	0	2	43	54	97	69	9	274	0,4%
	İhlal*	0	25	364	524	743	880	93	2.629	3,8%
	Toplam (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.099	17.176	4.427	68.984 (2)	
	Yüzde (1/2)	0,0%	7,1%	15,8%	22,4%	23,3%	24,9%	6,4%		
	Toplam Başvuru	1.342	9.897	20.578	20.376	18.882	19.087	8.207		

Grafik 5.1: Karar Türlerine Göre Bireysel Başvuru Kararları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

OHAL kapsamındaki başvurular hariç karar sayısı 68.984 olup bunların 44.228'i (% 64,1) kabul edilemezlik vd. kararlardan oluşmaktadır. OHAL kapsamındaki başvurular dâhil hesaplamada kabul edilemezlik vd. karar türüne ait kararların toplam kararlara oranı % 82,8 iken bu başvurular hariç tutulduğunda bu oranın önemli ölçüde düşmesinin sebebi, OHAL kapsamında karara bağlanan 74.727 başvurunun tamamında kabul edilemezlik kararı verilmiş olmasıdır. Dolayısıyla Tablo 4 ile Tablo 5 arasında sadece kabul edilemezlik vd. karar türüne ilişkin sayılarda farklılık bulunup diğer karar türlerine ilişkin sayılarda bir değişiklik söz konusu değildir.

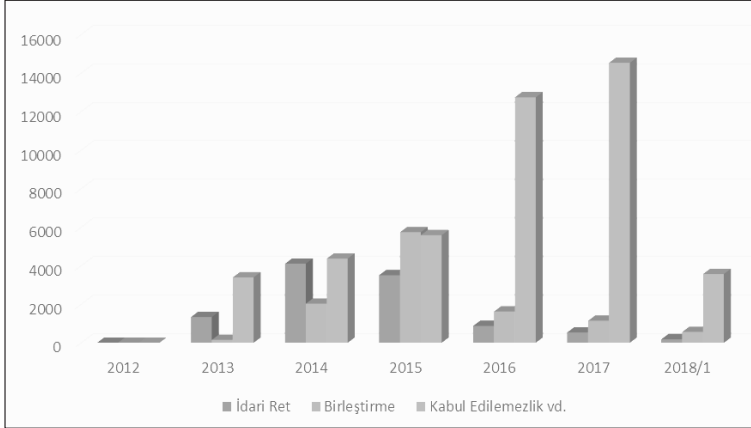
1. İdari Ret, Birleştirme ve Kabul Edilemezlik vd. Karar Türlerine Göre Bireysel Başvuru Sayıları

OHAL kapsamındaki işlemler dolayısıyla yapılan başvurular hariç idari ret, birleştirme ve kabul edilemezlik vd. karar türlerine ilişkin veriler Tablo 5 üzerinde işaretlenerek aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5: Karar Türlerine ve Yıllara Göre Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

Kararın Niteliği	Kararın Türü	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam (3)	Yüzde (3/2)
Yargısal Olmayan	İdari Ret	0	1.341	4.112	3.513	882	540	185	10.573	15,3%
	Birleştirme	0	156	2.034	5.746	1.629	1.149	566	11.280	16,4%
Yargısal	Kabul Edilemezlik vd.	4	3.400	4.373	5.591	12.748	14.538	3.574	44.228	64,1%
	İhlal Olmadığı	0	2	43	54	97	69	9	274	0,4%
	İhlal*	0	25	364	524	743	880	93	2.629	3,8%
	<i>Toplam (1)</i>	4	4.924	10.926	15.428	16.099	17.176	4.427	68.984 (2)	
	<i>Yüzde (1/2)</i>	0,0%	7,1%	15,8%	22,4%	23,3%	24,9%	6,4%		
	<i>Toplam Başvuru</i>	1.342	9.897	20.578	20.376	18.882	19.087	8.207		

Grafik 5.2: Yıllara Göre İdari Ret, Birleştirme, Kabul Edilemezlik vd. Kararı Verilen Dosya Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

Esasa ilişkin kararlar dışında diğer kararların yıllara göre gelişimi incelendiğinde; kabul edilemezlik vd. kararlarının yıllara göre artış eğiliminde olduğu ve 2018 yılını ilk çeyreğindeki gerçekleşme sayısına göre (3.574) bu artışın 2018 yılında da süreceği görülmektedir. Birleştirme kararlarında 2015 yılına kadar artış bu yıldan itibaren azalış eğilimi söz konusudur. İdari ret kararlarında ise 2014 yılına kadar artış ve bu yıldan itibaren ise azalış eğilimi görülmektedir. Süreye uyulmaması ve dosyadaki eksiklikler nedeniyle verilen idari ret kararlarının 2014 yılından itibaren azalmaya başlamış olması başvuru sahiplerinin süreler ve dosya eksiklikleri konusunda bilinçlendiğini göstermesi bakımından anlamlıdır.

2. İhlal ve İhlal Olmadığı Karar Türlerine Göre Bireysel Başvuru Sayıları

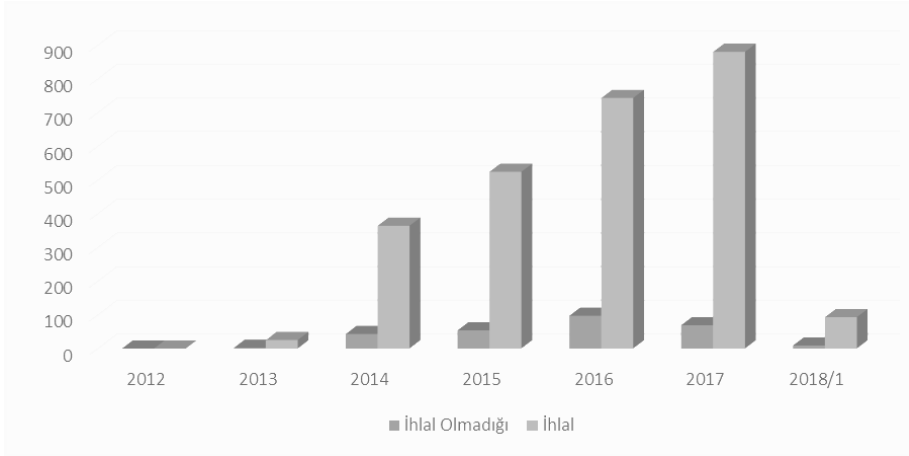
OHAL kapsamındaki işlemler dolayısıyla yapılan başvurular hariç ihlal ve ihlal olmadığı karar türlerine ilişkin veriler Tablo 5 üzerinde işaretlenerek aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5: Karar Türlerine ve Yıllara Göre Bireysel Başvuru Sayıları (OHAL Kapsamındakiler Hariç)

Kararın Niteliği	Kararın Türü	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam (3)	Yüzde (3/2)
Yargısız Olmayan	İdari Ret	0	1.341	4.112	3.513	882	540	185	10.573	15,3%
Yargısal	Birleştirme	0	156	2.034	5.746	1.629	1.149	566	11.280	16,4%
	Kabul Edilemezlik vd.	4	3.400	4.373	5.591	12.748	14.538	3.574	44.228	64,1%
	İhlal Olmadığı	0	2	43	54	97	69	9	274	0,4%
	İhlal*	0	25	364	524	743	880	93	2.629	3,8%
	Toplam (1)	4	4.924	10.926	15.428	16.099	17.176	4.427	68.984 (2)	
	Yüzde (1/2)	0,0%	7,1%	15,8%	22,4%	23,3%	24,9%	6,4%		
	Toplam Başvuru	1.342	9.897	20.578	20.376	18.882	19.087	8.207		

Grafik 5.3: Yıllara Göre Esastan Karar Verilen Dosya Sayıları (OHAL Kapsamındaki Harih)

Tablo 4 ve tablo 5’de esas incelemesi aşamasına geçilerek verilen ihlal kararlarının sayısı 2.629, ihlal olmadığı kararlarının sayısı ise 274’dür. Bu gerçeklemlere göre AYM tarafından karara bağlanan başvurular içinde ihlal kararı ile sonuçlandırılanların oranı OHAL kapsamındaki başvurular dâhil hesaplamada % 1,8 hariç hesaplamada ise % 3,8 olarak gerçekleşmiş bulunmaktadır. İhlal kararı sayılarının yıllara göre gelişimi sürekli bir artış eğilimi göstermektedir. Ancak 2018 yılı ilk çeyreği gerçekleşmesi 93 olup bu şekilde seyretmesi durumunda 2018 yılında bir azalış söz konusu olabileceği söylenebilecektir. İhlal olmadığı kararları ise 2016 yılına kadar artış eğilimi göstermiş bu yıldan itibaren azalmaya başlamıştır.

İhlal kararlarının yıllara ve haklara göre dağılımı Tablo 6’da gösterilmiştir. Bir başvuruda birden fazla haktan ihlal kararı verilebileceğinden Tablo 6’daki toplam ihlal kararı sayısı Tablo 5’deki (dosya bazlı) ihlal kararı sayısından fazla çıkmaktadır. Adil yargılanma hakkı ve bu hakkın güvencelerinden makul sürede yargılanma hakkı ile ilgili diğer hak güvencelerine göre çok fazla sayıda ihlal kararı verilmiştir. Bu yüzden daha sağlıklı değerlendirmeler yapılabilmesi için Tablo 6’nın ilgili kısımları işaretlenmek ve bunlara uygun grafikler oluşturulmak suretiyle makul sürede yargılanma hakkına ilişkin kararlar dâhil ve hariç tablolar, adil yargılanma hakkına ilişkin kararlar hariç grafik ve adil yargılanma hakkına ve bu hakkın güvencelerine ilişkin tablo ve grafikler oluşturularak değerlendirmeler yapılacaktır.

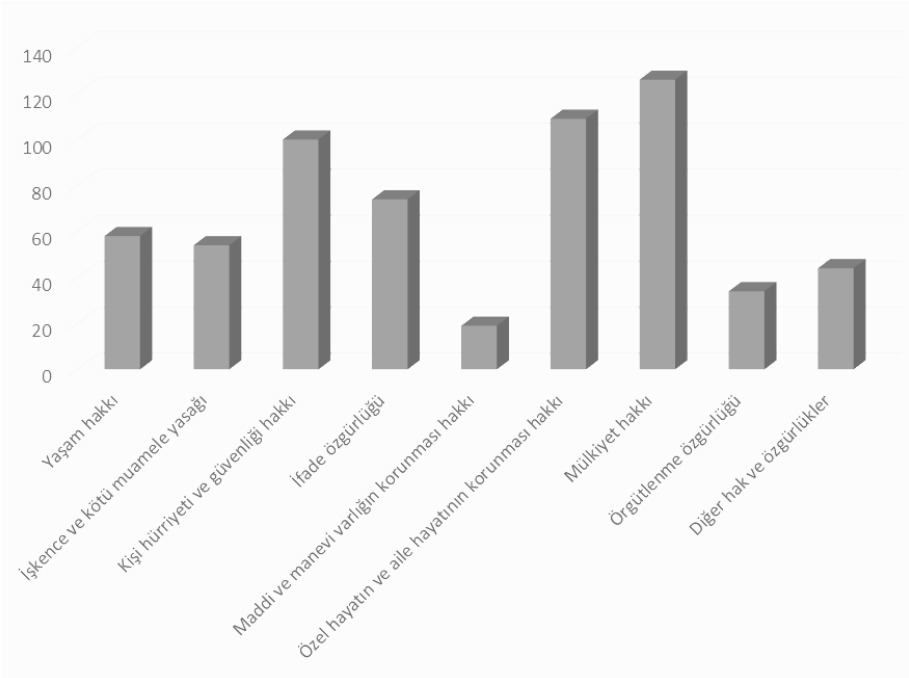
Tablo 6: İhlal Kararlarının Yıllara ve Haklara Göre Dağılımı (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Dâhil)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Yaşam hakkı	2	5	11	19	16	5	58	2,1%
İşkence ve kötü muamele yasağı	0	3	11	27	10	3	54	2,0%
Kişî hürriyeti ve güvenliği hakkı	8	35	28	19	5	5	100	3,7%
Adil yargılanma hakkı	13	302	384	624	750	48	2.121	77,4%
İfade özgürlüğü	0	8	21	5	19	21	74	2,7%
Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı	1	1	3	8	4	2	19	0,7%
Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı	0	2	21	41	40	5	109	4,0%
Mülkiyet hakkı	1	10	26	18	66	5	126	4,6%
Örgütlenme özgürlüğü	0	2	28	2	2	0	34	1,2%
Diğer hak ve özgürlükler*	3	10	11	8	10	2	44	1,6%
Toplam	28	378	544	771	922	96	2739	
Yüzde	1,0%	13,8%	19,9%	28,1%	33,7%	3,5%		

* Eğitim hakkı 1, Ayrımcılık yasağı 7, Din ve vicdan özgürlüğü 2, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı 6, Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı 5, Suç ve cezaların kanuniliği ilkesi 6, Masumiyet karinesi 10, Etkili başvuru hakkı 7.

Not: Bir başvuruda birden fazla hakkın ihlali mümkündür.

Grafik 6.1: Haklara Göre İhlal Kararı Sayıları (Adil Yargılanma Hakkı hariç)

Haklara göre ihlal sayısı toplam 2.739 olup en fazla ihlal kararı verilen hak adil yargılanma hakkıdır (2.121, % 77,4). Bu hak bakımından diğer

haklara göre çok yüksek oranda ihlal kararı verildiğinden bu hak ile ilgili değerlendirme ayrıca yapılacak, öncelikle diğer haklarla ilgili değerlendirme yapılacaktır. Adil yargılanma hakkında sonra en fazla ihlal kararı verilen hak mülkiyet hakkı (126) olup onu sırasıyla özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı (109), kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı (100), ifade özgürlüğü (74), yaşam hakkı (58) ve işkence ve kötü muamele yasağı (54) takip etmektedir.

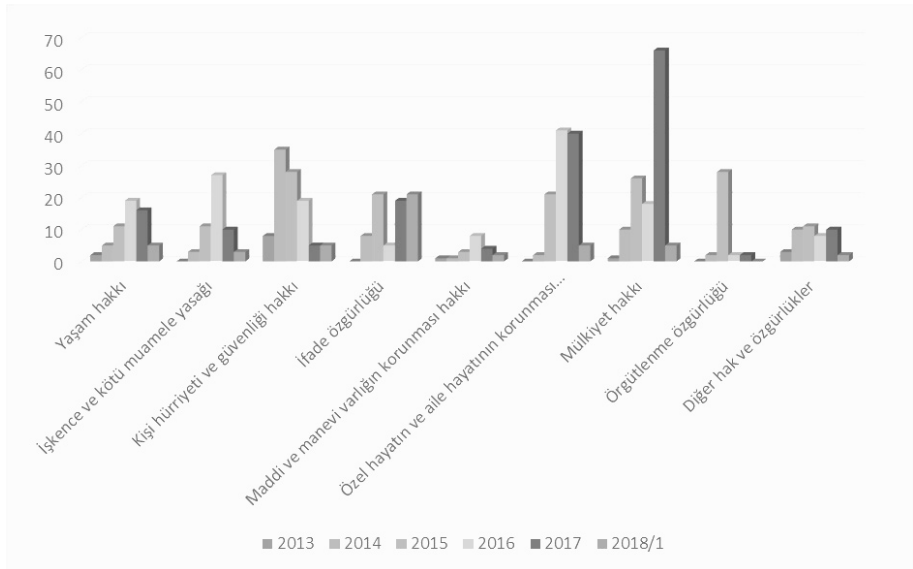
Tablo 6: İhlal Kararlarının Yıllara ve Haklara Göre Dağılımı (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Dâhil)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Yaşam hakkı	2	5	11	19	16	5	58	2,1%
İşkence ve kötü muamele yasağı	0	3	11	27	10	3	54	2,0%
Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı	8	35	28	19	5	5	100	3,7%
Adil yargılanma hakkı	13	302	384	624	750	48	2.121	77,4%
İfade özgürlüğü	0	8	21	5	19	21	74	2,7%
Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı	1	1	3	8	4	2	19	0,7%
Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı	0	2	21	41	40	5	109	4,0%
Mülkiyet hakkı	1	10	26	18	66	5	126	4,6%
Örgütlenme özgürlüğü	0	2	28	2	2	0	34	1,2%
Diğer hak ve özgürlükler*	3	10	11	8	10	2	44	1,6%
Toplam	28	378	544	771	922	96	2739	
Yüzde	1,0%	13,8%	19,9%	28,1%	33,7%	3,5%		

* Eğitim hakkı 1, Ayrımcılık yasağı 7, Din ve vicdan özgürlüğü 2, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı 6, Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı 5, Suç ve cezaların kanuniliği ilkesi 6, Masumiyet karinesi 10, Etkili başvuru hakkı 7.

Not: Bir başvuruda birden fazla hakkın ihlal edilmesi mümkündür.

Grafik 6.2: Yıllara ve Haklara Göre İhlal Kararları (Adil Yargılanma Hakkı Hariç)

Söz konusu haklar bakımından yıllara göre ihlal sayıları incelendiğinde bazı haklarda (yaşam hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı gibi) önce bir artış sonra azalış seyri görülürken bazı haklarda (ifade özgürlüğü, mülkiyet hakkı gibi) dalgalı bir seyir görülmektedir.

Dosya bazında ihlal kararlarında olduğu gibi haklara göre ihlal kararları toplam sayılarında da yıllara göre bir artış eğilimi gözlenmektedir. Ancak 2018 yılı ilk çeyreği gerçekleşme sayısı (96) dikkate alındığında, diğer çeyreklerde de bu şekilde devam ederse 2018 yılında bir azalışın görülebileceği söylenebilir.

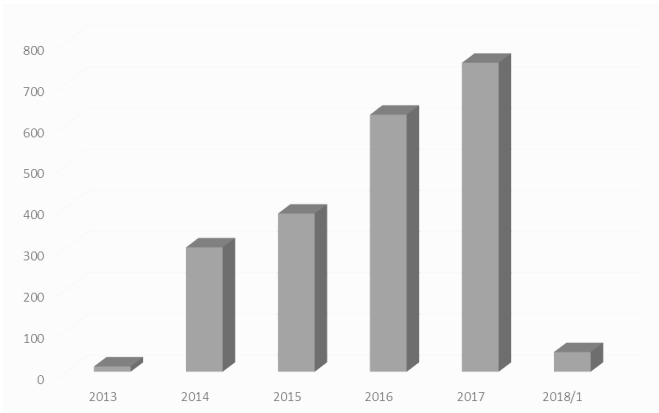
Tablo 6: İhlal Kararlarının Yıllara ve Haklara Göre Dağılımı (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Dâhil)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Yaşam hakkı	2	5	11	19	16	5	58	2,1%
İşkence ve kötü muamele yasağı	0	3	11	27	10	3	54	2,0%
Kişî hürriyeti ve güvenliği hakkı	8	35	28	19	5	5	100	3,7%
Adil yargılanma hakkı	13	302	384	624	750	48	2.121	77,4%
Ifade özgürlüğü	0	8	21	5	19	21	74	2,7%
Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı	1	1	3	8	4	2	19	0,7%
Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı	0	2	21	41	40	5	109	4,0%
Mülkiyet hakkı	1	10	26	18	66	5	126	4,6%
Örgütlenme özgürlüğü	0	2	28	2	2	0	34	1,2%
Diğer hak ve özgürlükler*	3	10	11	8	10	2	44	1,6%
Toplam	28	378	544	771	922	96	2739	
Yüzde	1,0%	13,8%	19,9%	28,1%	33,7%	3,5%		

* Eğitim hakkı 1, Ayrımcılık yasağı 7, Din ve vicdan özgürlüğü 2, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı 6, Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı 5, Suç ve cezaların kanuniliği ilkesi 6, Masumiyet karinesi 10, Etkili başvuru hakkı 7.

Not: Bir başvuruda birden fazla hakkın ihlal edilmesi mümkündür.

Grafik 6.3: Yıllara Göre Adil Yargılanma Hakkı İhlal Kararları (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Dâhil)

Adil yargılanma hakkına ilişkin ihlal kararların yıllara göre gelişimi incelendiğinde; sürekli bir artış eğilimi görülmektedir. Ancak 2017 gerçekleşmesi 750 iken 2018 yılının ilk çeyreği gerçekleşmesi 48 olup bu şekilde seyretmesi durumunda 2018 yılı itibarıyla bir azalış görülebileceği söylenebilir.

Bütün haklar içinde en fazla ve diğerlerinden önemli ölçüde yüksek ihlal kararı verilen hak adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan makul sürede yargılanma hakkı olduğundan bu hak hariç tutularak değerlendirme yapılması uygun olacaktır. İlgili hesaplamalar Tablo 7'de gösterilmiştir.

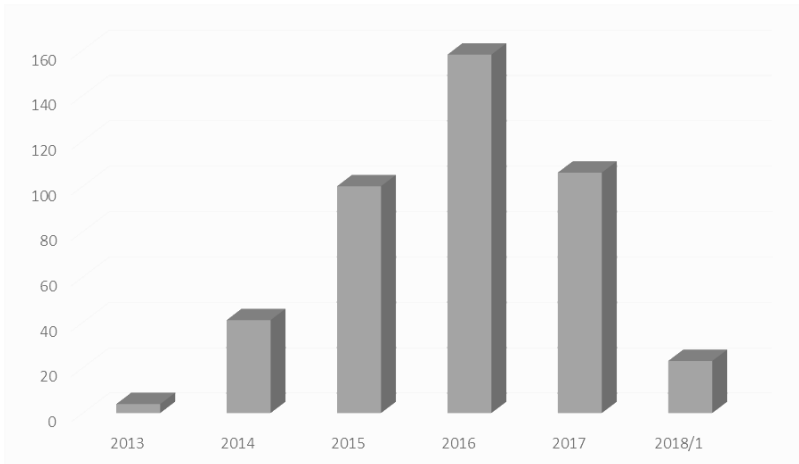
Tablo 7: İhlal Kararlarının Yıllara ve Haklara Göre Dağılımı (Sadece Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Hariç)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Yaşam hakkı	2	5	11	19	16	5	58	5,5%
İşkence ve kötü muamele yasağı	0	3	11	27	10	3	54	5,1%
Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı	8	35	28	19	5	5	100	9,5%
Adil yargılanma hakkı	4	41	100	158	106	23	432	41,1%
İfade özgürlüğü	0	8	21	5	19	21	74	7,0%
Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı	1	1	3	8	4	2	19	1,8%
Ozel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı	0	2	21	41	40	5	109	10,4%
Mülkiyet hakkı	1	10	26	18	66	5	126	12,0%
Organizasyon özgürlüğü	0	2	28	2	2	0	34	3,2%
Diğer hak ve özgürlükler*	3	10	11	8	10	2	44	4,2%
Toplam	19	117	260	305	278	71	1050	
Yüzde	1,8%	11,1%	24,8%	29,0%	26,5%	6,8%		

* Eğitim hakkı 1, Ayrımcılık yasağı 7, Din ve vicdan özgürlüğü 2, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı 6, Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı 5, Suç ve cezaların kanuniliği ilkesi 6, Masumiyet karinesi 10, Etkili başvuru hakkı 7.

Not: Bir başvuruda birden fazla hakkın ihlali mümkündür.

Grafik 7: Yıllara Göre Adil Yargılanma Hakkı İhlal Kararları (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Hariç)

Tablo 7'den görüleceği üzere sadece makul sürede yargılanma hakkından ihlal kararı verilen başvurular (1.689) hariç tutulduğunda adil yargılanma hakkı ihlal sayısı 2.121'den 432'ye düşmektedir. Bu ihlal sayısı, toplam ihlal sayısının % 41,1'ini oluşturmaktadır. Bu oranlardan da anlaşılacağı üzere ihlal kararları içinde en önemli kısmı makul sürede yargılanma hakkı ihlalleri oluşturmaktadır.

Sadece makul sürede yargılanma hakkı ihlal kararları hariç tutulduğunda yıllara göre adil yargılanma hakkı ihlal kararı sayılarının 2016 yılına kadar artış göstermekteyken bu yıldan itibaren azalış gösterdiği görülmektedir. Oysa makul sürede yargılanma hakkı dâhil hesaplamada sürekli bir artış eğilimi söz konusudur. Bu durumda 2017 yılında makul sürede yargılanma hakkı ihlal sayısının ağırlığının diğer yıllara göre daha fazla olduğu söylenebilecektir. Bu durum Tablo 8'den görülebilmektedir. Sadece makul sürede yargılanma hakkından ihlal verilen başvuru sayısı 2016'da 466 iken 2017 yılında 644 olarak gerçekleşmiştir.

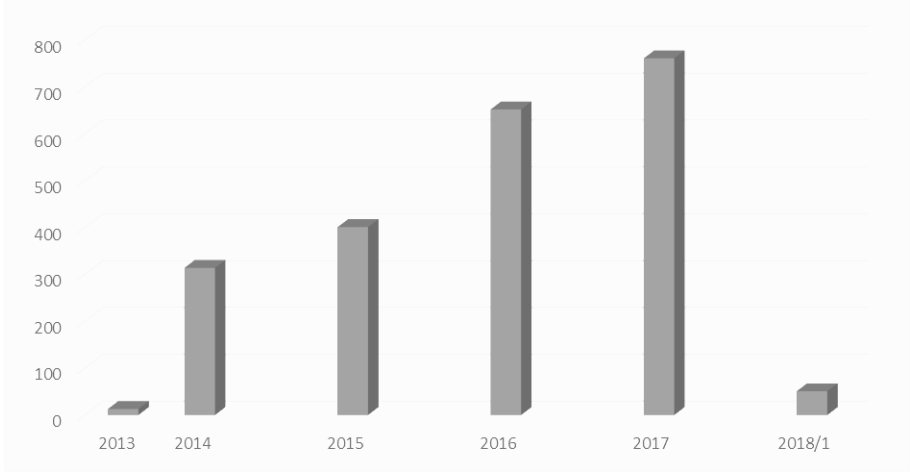
Tablo 8: Adil Yargılanma Hakkının Güvenceleri Bakımından Yıllara Göre İhlal Kararları Dağılımı (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Dâhil)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Makul sürede yargılanma hakkı	9	269	304	494	668	32	1.776	81,0%
(Sadece makul süre olanlar)	9	261	284	466	644	25	1.689	77,1%
Mahkemeye erişim hakkı	3	11	32	46	58	12	162	7,4%
Gereğeli karar hakkı	0	11	25	41	22	1	100	4,6%
Hakkaniyete uygun yargılanma hakkı	0	8	17	51	9	4	89	4,1%
Silahların eşitliği ilkesi / çelişmeli yargılama ilkesi	0	12	10	11	2	2	37	1,7%
Tanık dinletme ve sorgulama hakkı	0	0	5	4	0	0	9	0,4%
Mudafi yardımından yararlanma hakkı	0	1	4	3	0	0	8	0,4%
Diğer*	1	2	4	2	2	0	11	0,5%
Toplam	13	314	401	652	761	51	2.192	
Yüzde	0,6%	14,3%	18,3%	29,7%	34,7%	2,3%		

Not: Bir başvuruda birden fazla güvencenin ihlal edilmesi mümkündür.

* Adil yargılanma hakkı (genel), Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı, Bizat savunma hakkı, Tercüman yardımından yararlanma hakkı, Suçu (isnad) öğrenme hakkı, Aleni yargılanma hakkı, Bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı, Aleni karar hakkı, Kanuni hâkim güvencesi, Karar hakkı, Kararların icrası hakkı

Grafik 8.1: Yıllara Göre Adil Yargılanma Hakkının Güvenceleri Bakımından İhlal Sayıları (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Dâhil)

Adil yargılanma hakkının güvenceleri bakımından verilen ihlal karar sayılarının yıllara göre gelişimi incelendiğinde sürekli bir artış eğilimi görülmektedir. Bir başvuruda birden fazla güvencenin ihlali söz konusu olabileceğinden toplam sayı (2.192) adil yargılanma hakkı ihlal sayısından (2.121) fazladır. Ancak 2018 yılının ilk çeyreği gerçekleşmesi (51), diğer çeyreklerde de aynı düzeyde gerçekleşirse 2018 yılında bir azalış olacağı söylenebilir.

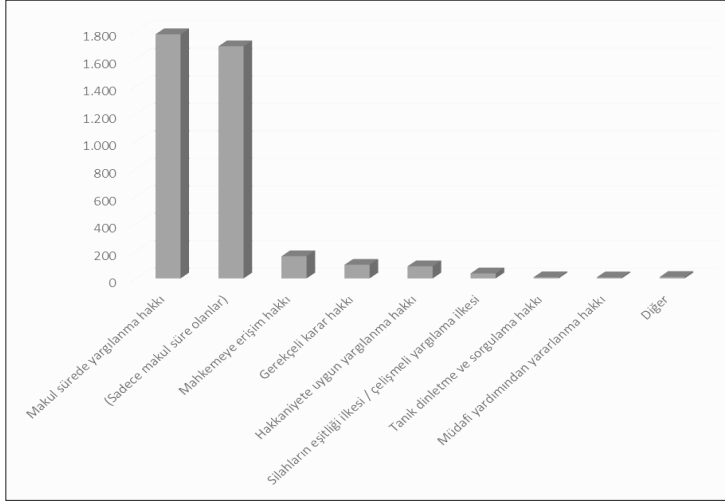
Tablo 8: Adil Yargılanma Hakkının Güvenceleri Bakımından Yıllara Göre İhlal Kararları Dağılımı (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Dâhil)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Makul sürede yargılanma hakkı	9	269	304	494	668	32	1.776	81,0%
(Sadece makul süre olanlar)	9	261	284	466	644	25	1.689	77,1%
Mahkemeye erişim hakkı	3	11	32	46	58	12	162	7,4%
Gerekçeli karar hakkı	0	11	25	41	22	1	100	4,6%
Hakkaniyete uygun yargılanma hakkı	0	8	17	51	9	4	89	4,1%
Silahların eşitliği ilkesi / çelişmeli yargılama ilkesi	0	12	10	11	2	2	37	1,7%
Tanık dinletme ve sorgulama hakkı	0	0	5	4	0	0	9	0,4%
Mudafi yardımından yararlanma hakkı	0	1	4	3	0	0	8	0,4%
Diğer*	1	2	4	2	2	0	11	0,5%
Toplam	13	314	401	652	761	51	2.192	
Yüzde	0,6%	14,3%	18,3%	29,7%	34,7%	2,3%		

Not: Bir başvuruda birden fazla güvencenin ihlal edilmesi mümkündür.

* Adil yargılanma hakkı (genel), Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı, Bizzat savunma hakkı, Tercüman yardımından yararlanma hakkı, Suçu (isnadı) öğrenme hakkı, Aleni yargılanma hakkı, Bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı, Aleni karar hakkı, Kanuni hâkim güvencesi, Karar hakkı, Kararların icrası hakkı

Grafik 8.2: Adil Yargılanma Hakkının Güvenceleri Bakımından İhlal Sayıları

Adil yargılanma hakkının güvenceleri bakımından ihlal kararlarının dağılımı incelendiğinde; en fazla ihlal kararı verilen güvencenin makul sürede yargılanma hakkı olduğu (1.776), onu sırasıyla mahkemeye erişim hakkı (162), gerekçeli karar hakkı (100), hakkaniyete uygun yargılanma hakkı (89) ve silahların eşitliği/çelişmeli yargılama ilkesinin (37) takip ettiği görülmektedir.

Makul sürede yargılanma hakkı hariç güvencelere göre ihlal kararları dağılımı Tablo 9'da gösterilmiştir. Toplam ihlal sayısı 416 olup sıralama yukarıda belirtildiği gibidir.

Tablo 9: Adil Yargılanma Hakkının Güvenceleri Bakımından Yıllara Göre İhlal Kararları Dağılımı (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Hariç)

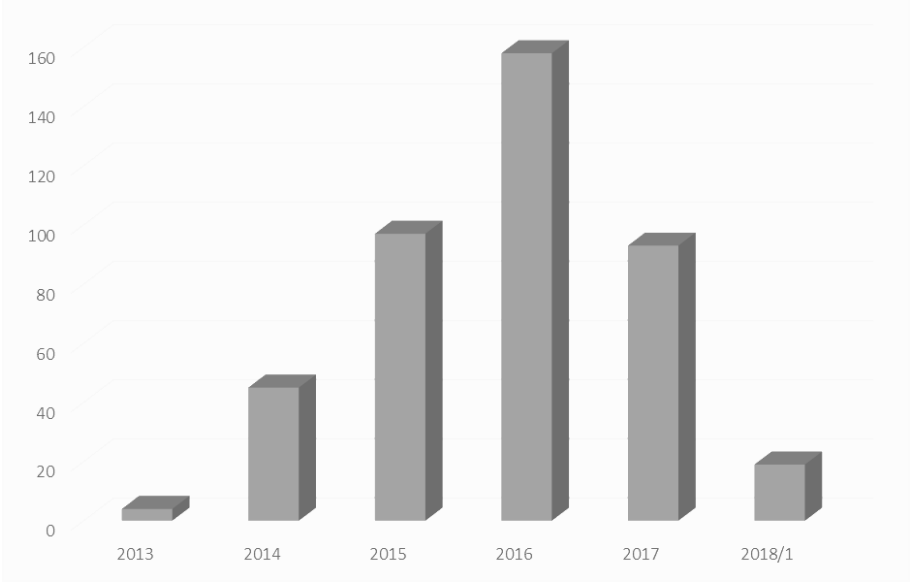
	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Mahkemeye erişim hakkı	3	11	32	46	58	12	162	38,9%
Gerekçeli karar hakkı	0	11	25	41	22	1	100	24,0%
Hakkaniyete uygun yargılanma hakkı	0	8	17	51	9	4	89	21,4%
Silahların eşitliği/ilkesi / çelişmeli yargılama ilkesi	0	12	10	11	2	2	37	8,9%
Tanık dinletme ve sorgulama hakkı	0	0	5	4	0	0	9	2,2%
Müdafî yardımından yararlanma hakkı	0	1	4	3	0	0	8	1,9%
Diğer*	1	2	4	2	2	0	11	2,6%
Toplam	4	45	97	158	93	19	416	
Yüzde	1,0%	10,8%	23,3%	38,0%	22,4%	4,6%		

Not: Bir başvuruda birden fazla güvencenin ihlal edilmesi mümkündür.

* Adil yargılanma hakkı (genel), Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı, Bizzat savunma hakkı, Tercüman yardımından yararlanma hakkı, Suçu (isnadi) öğrenme hakkı, Aleni yargılanma hakkı, Bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı, Aleni karar hakkı, Kanuni hâkim güvencesi, Karar hakkı, Kararların icrası hakkı

Grafik 9: Yıllara Göre Adil Yargılanma Hakkının Güvenceleri Bakımından İhlal Sayıları (Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin Kararlar Hariç)

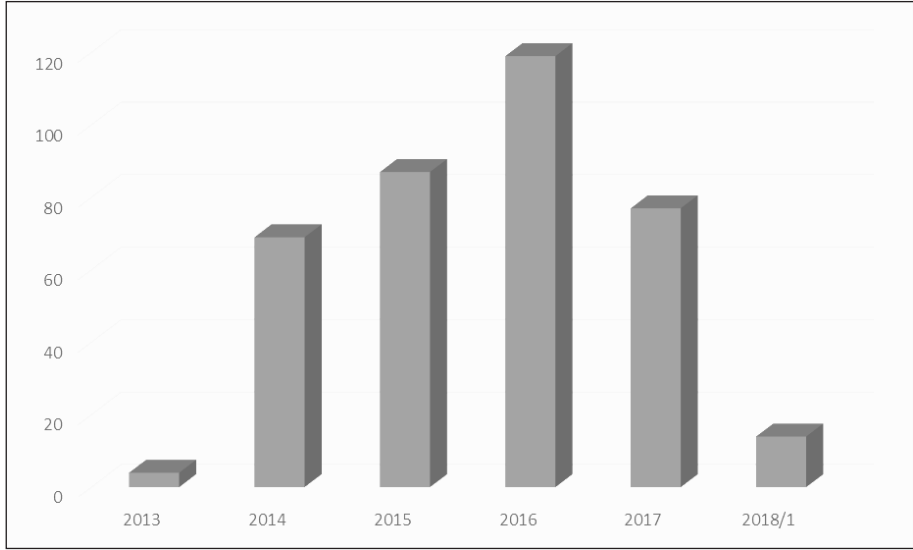

Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin ihlal kararları hariç tutulduğunda, adil yargılanma hakkına ilişkin ihlal kararlarının yıllara göre seyrine ilişkin sayılarda olduğu gibi bu hakkın güvencelerine ilişkin ihlal kararlarının yıllara göre seyrine ilişkin sayılarda da 2016 yılına kadar artış, bu yıldan itibaren ise azalış eğilimi görülmektedir.

Yapılan incelemelerde ihlal olmadığına ilişkin kararlar sonuçlandırılan dosyalara ilişkin sayılar Tablo 10'da gösterilmiştir.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Yaşam hakkı	1	3	2	11	3	3	23	6,2%
İşkence ve kötü muamele yasağı	0	1	4	10	4	1	20	5,4%
Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı	3	12	25	10	2	1	53	14,3%
Adil yargılanma hakkı	0	30	21	27	36	5	119	32,2%
İfade özgürlüğü	0	3	4	10	4	0	21	5,7%
Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı	0	2	2	4	3	2	13	3,5%
Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı	0	0	13	22	4	1	40	10,8%
Mülkiyet hakkı	0	8	12	18	15	1	54	14,6%
Masumiyet karinesi	0	7	1	0	1	0	9	2,4%
Diğer haklar*	0	3	3	7	5	0	18	4,9%
Toplam	4	69	87	119	77	14	370	
Yüzde	1,1%	18,6%	23,5%	32,2%	20,8%	3,8%		

* Eğitim hakkı 3, Ayrımcılık yasağı 2, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı 2, Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı 3, Örgütlenme özgürlüğü 5, Etkili başvuru hakkı 2, Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı 1.

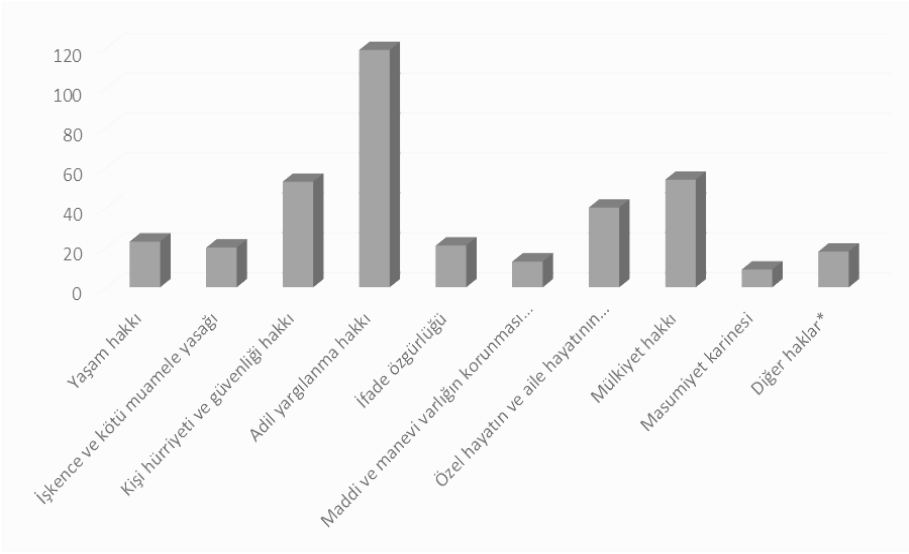
Grafik 10.1: İhlal Olmadığı Kararlarının Yıllara Göre Dağılımı

İhlal olmadığı kararlarının yıllara dağılımına ilişkin tablo kısmı ve grafik incelendiğinde 2016 yılına kadar bir artış görülmekte, bu yıldan itibaren ise azalma eğilimi görülmektedir. 2018 yılının ilk çeyreğinde gerçekleşme sayısı 14 olup bu şekilde seyretmesi durumunda toplam sayının 2017 yılının altında kalacağı beklenmektedir.

Tablo 10: İhlal Olmadığı Kararlarının Yıllara ve Haklara Göre Dağılımı

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Yaşam hakkı	1	3	2	11	3	3	23	6,2%
İşkence ve kötü muamele yasağı	0	1	4	10	4	1	20	5,4%
Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı	3	12	25	10	2	1	53	14,3%
Adil yargılanma hakkı	0	30	21	27	36	5	119	32,2%
İfade özgürlüğü	0	3	4	10	4	0	21	5,7%
Maddi ve manevi varlığın korunması hakkı	0	2	2	4	3	2	13	3,5%
Özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkı	0	0	13	22	4	1	40	10,8%
Mülkiyet hakkı	0	8	12	18	15	1	54	14,6%
Masumiyet karinesi	0	7	1	0	1	0	9	2,4%
Diğer haklar*	0	3	3	7	5	0	18	4,9%
Toplam	4	69	87	119	77	14	370	
Yüzde	1,1%	18,6%	23,5%	32,2%	20,8%	3,8%		

* Eğitim hakkı 3, Ayrımcılık yasağı 2, Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı 2, Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı 3, Örgütlenme özgürlüğü 5, Etkili başvuru hakkı 2, Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı 1.

Grafik 10.2: İhlal Olmadığı Kararlarının Haklara Göre Dağılımı

İhlal olmadığına ilişkin kararların haklara göre dağılımı incelendiğinde, toplam 370 karar verildiği; ihlal kararlarında olduğu gibi en fazla karar verilen hakkın adil yargılanma hakkı (119) olduğu, onu sırasıyla mülkiyet hakkı (54) ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkınının (53) takip ettiği görülmektedir.

Tablo 11: Adil Yargılanma Hakkının Güvenceleri Bakımından Yıllara Göre İhlal Olmadığı Kararları Dağılımı

	2013	2014	2015	2016	2017	2018/1	Toplam	Yüzde
Makul sürede yargılanma hakkı	0	22	11	13	17	1	64	51,2%
Mahkemeye erişim hakkı	0	3	7	6	11	4	31	24,8%
Gerekçeli karar hakkı	0	3	1	0	0	0	4	3,2%
Hakkaniyete uygun yargılanma hakkı	0	2	1	7	5	0	15	12,0%
Diğer haklar*	0	3	2	1	5	0	11	8,8%
<i>Toplam</i>	0	33	22	27	38	5	125	
<i>Yüzde</i>	0,0%	26,4%	17,6%	21,6%	30,4%	4,0%		

(sadece makul süre olanlar)	0	18	8	11	16	1	54	43,2%
-----------------------------	---	----	---	----	----	---	----	-------

* Silahların eşitliği ilkesi/çelişmeli yargılama ilkesi 3, Tanık dinletme ve sorgulama hakkı 1, Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı 2, Tercüman yardımından yararlanma hakkı 1, Suçu (isnadı) öğrenme hakkı 1, Aleni yargılanma hakkı 1, Bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı 2.

Not: Bir başvuruda birden fazla güvence ile ilgili ihlal olmadığı kararı verilmesi mümkündür.

Adil yargılanma hakkının güvenceleri ile ilgili olarak toplam 125 ihlal olmadığı kararı verilmiş olup ihlal kararlarında olduğu gibi en fazla karar verilen güvence makul sürede yargılanma hakkı (64) ardından da mahkemeye erişim hakkıdır (31). Adil yargılanma hakkının güvenceleri bakımından ihlal olmadığına ilişkin kararların sayısı ve dağılımı önemli boyutlarda olmadığından makul sürede yargılanma hakkı bakımından ayrıca tablo ve grafik oluşturulmamıştır. Ancak tablodan görüleceği gibi toplam 125 ihlal olmadığı kararının 54'ü (% 43,2) sadece makul sürede yargılanma hakkına ilişkindir. Adil yargılanma hakkına ilişkin ihlal olmadığı karar sayısı 119 iken burada 125 sayısının çıkması aynı başvuruda hakkın birden fazla güvencesi bakımından ihlal olmadığı kararı verildiğini göstermektedir.

SONUÇ

2012 yılından beri bireysel başvuruları incelemeye başlayan AYM'nin 2008 yılının ilk çeyreği sonuna kadar geçen dönemde her geçen gün artan bir iş yükü ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Mahkeme geçen süre içinde her ne kadar gelen başvuruyu aynı yıl içinde karşılama performansına tam olarak erişememişse de performansta yıldan yıla artan bir seyir görülmektedir. 2017 yılının olağanüstü koşulları olmasaydı Mahkemenin % 100 performans oranını yakalayabileceği söylenebilecektir.

15/7/2016 tarihinde yaşanan darbe girişimi sonrası ilan edilen OHAL kapsamında yapılan işlemler dolayısıyla Mahkemeye çok sayıda bireysel başvuru yapılmıştır. İstatistik dönemi itibarıyla toplam 182.332 başvurunun 83.963'ünün (% 46) yaklaşık 1,5 yıllık bir süre içinde yapıldığı görülmektedir. Ancak Mahkeme tarafından alınan tedbirler ve OHAL Komisyonunun faaliyete başlamasıyla bu başvuruların önemli bir kısmı kabul edilemez bulunarak sonuçlandırılmış ve sistemin tıkanması engellenmiştir.

Karar türlerine göre kararların dağılımı incelendiğinde en çok kararın kabul edilemezlik vd. karar türüne ilişkin olarak verildiği görülmektedir.

Esas incelemesine geçilerek ihlal kararı ile sonuçlandırılan başvuruların oranı OHAL kapsamındaki başvurulara ilişkin kararlar dahil % 1,8 iken, bu kararlar hariç tutulduğunda % 3,8 olarak gerçekleşmiştir. Ancak ihlal kararları içinde ağırlıklı yeri makul sürede yargılanma hakkına ilişkin ihlal kararları oluşturmaktadır.

İstatistik dönemi itibarıyla gerçekleştirmeler; AYM'nin aşırı iş yüküne rağmen sürdürülebilir bir iş yönetimi sergilediğini ve mevcut derdest dosyaları orta vadede karara bağlama ve en azından belli bir sayıda tutarak sistemin işleyişinde istikrarı sağlama konusunda iyi bir performans ortaya koyabileceğini göstermektedir.